

1. Xun Joseph de regis, fuent. H.C. Anst. 1, 18.
2. De Immanueli Mat. 1, 18, 23.
De ede pni 1 Joh 11, 2.
3. De amicta baptista Mat. 3, 4. Mr. 1, 6
4. De veta baptista Mat. 3, 4. Mr. 1, 6
5. Cantar sup monte Mat. 5, 14.
6. De bedros pni cura Eleamifyns. Mat. 6, 2
7. Petrorum Annot. Vanitas. Mat. XV, 9.
8. De signis temporum observandis Mat. 16, 1-4
9. De angust. Petri & Karp. Xi Mat. 16, 13-19. Inev.
10. Tu et de fly de. vventi. Mat. 16, 16.
11. De claris hab. Mat. 16, 19.
12. De autitate clav. solis. & lig. Mat. 16, 19
13. De deivocinis ^{parabola} et solutis Mat. 17, 24, 27
14. Sappor de offitinis; uirina. Mat. 20, 1-16
15. Vul. Xi congregari volentes Mat. 23, 37.
16. Chichitubul. De hacoano Egipti Mat. 24, 14.
17. De ot dazio Xi. Mat. 24, 28
18. Ager sanguinis Mat. 27, 3-11.
19. Tumba servatoris. Mat. 27, 60
20. De Ant. Judas de. Mat. 28, 1. Mr. 16, 2.
21. De cura mortis, et clav. sancti. Mr. 6, 13. Jac. V, 14, 8
22. De incarnatione mysterii Luc. 1, 35
23. De Maria Xi preservata.
24. De nocte Iesu. Luc. 2, 21
25. De idente absp. peccatoris Luc. 7, 47, 48
26. opobx egypt Luc. 8, 13
27. Xi curas Sabothica Luc. XV.
28. De Mamona mystice Luc. XVI, 9
29. De curis. Luc. 16, 9
30. De curis. Luc. 16, 9.
31. De lacrimis Xi. Luc. XIX, 41.
32. De curis glades accumb. Luc. 22, 38

80
R

25. 26.
DISPUTATIO THEOLOGICA

AD LOCUM

Luc. VII, 47. 48.

De

ITERATA
ABSOLUTIONE
PECCATRICIS, CUI
PECCATA JAM REMISSA
FUERANT,

QUAM

SUB PRÆSIDIO

DN. THOMÆ ITTIGII,

SS. Theol. Doct. ejusdemque P. P. Facultatis suæ h. t. Decani,
Præsulatus Misnenfis Canonici, Consistorii Assessoris, ad D. Nicolai
Pastoris & Diœceseos Lips. Superintendentis,

Domini Præceptoris atque Patroni sui omni
observantiæ cultu æternum suspiciendi

Ad d. 28. Aug. A. C. 1793.

IN AUDITORIO THEOLOGICO

Horis Convictis

Publico examini subjicit

RESPONDENS

M. JOH. GEORG.

Waldenburgo - Misn.

LIPSIÆ,

Typis JOH. CHRISTOPH. BRANDENBURGERI,

DISPUTATIO THEOLOGICA

DE

PEC. VII. 48.

ITERATA

ABSOLUTIONE

PECCATORIS CUI

PECCATA JAM REMISSA

FUERANT.

SUB PRÆSIDIO

DR. THOMÆ ITTIGII

SS. Theol. Doct. ejusdemque P. P. Scholæ h. a. Decani

Prælati Mincens. Canonici, Gochov. Altorf. ad D. Nicolai

Pastoris & Diocesisq. superintendentis

Dominici Pilscepensis adque Patroni h. a. m. m. i.

Observant. cultu. æternam. sapientiam

1771. Aug. 17. 1771.

IN AUDITORIO THEOLOGICO

H. a. Confess.

Publicè examini. subj. a.

RESPONDENS

M. JOH. GEORG. BERTHOLDI

Waldenburg. - Mili.

1771.

Typ. Joh. Christiani Brandenburgeri.

I. N. J.

§. I.

Inter varios Novatorum de confessione privata & absolutione errores non minimus est, quod hominibus justificatis & in gratia jam constitutis remissionem peccatorum vere conferri posse negant, in quo errore refutando ingenii mei vires periclitari operæ pretium duxi. Neque tamen argumenta, quibus illa sententia impugnari potest, omnia in medium afferre lubet. Sufficiet mihi unicum mulieris peccatricis exemplum, cui, cum peccata ipsi jam remissa essent, Christus remissionem peccatorum in ipso gratiæ statu denuo contulit. Cum enim Christus de hac muliere ad Simonem Phariseum dixisset: ἀφεῖρας αἰ ἀμαρτίας σου ἡ γυναῖς αὕτη, remissa sunt peccata ejus multa, mox ad ipsam mulierem conversus, ἀφεῖρας ἄρα, inquit, αἰ ἀμαρτίας, remissa sunt peccata tua, Luc. VII, 47-48.

§. II. Magnas, Polycarpo Lysero iudice, harmon. evangel. c. 157. Evangelistæ Lucæ debemus gratias, quod insignem de muliere ista peccatrice historiam scriptis mandaverit. Age igitur eam paucis expendamus. Et antecedentia quidem si consideremus, deprehendimus, Christum Phariseos & legis interpretes, qui consilium DEI adversus seinet ipsos aspernati fuerant, v. 30. gravi elencho objurgasse, quod ipsam Sapientiam justificare ausi fuerint. v. 31. & seqq. Cum qua Phariseorum objurgatione Evangelista immediato nexu jungit rem a Phari-

ſæo quodam geſtam, qui, ſi externam ſpeciem videas, melior ordinis ſui ſociis videbatur, quippe qui Chriſtum concione ſi- nita ad convivium invitabat.

§. III. Nomen hujus Phariſæi a Chriſto exprimitur, v. 40. ubi *Simon* appellatur. Cum autem in ædibus hujus Simonis Phariſæi, referente Luca, a muliere quadam unctus fuerit, & Matthæus c. XXVI, 6, & ſeq. & Marcus c. XIV, 3. ſimili honore Chriſtum in ædi- bus Simonis leproſi a muliere quadam affectum memorent, jam olim quæſtio agitata fuit, num Simon Phariſæus idem ſit cum Simone leproſo, an alius? Prius affirmant Autor ſermonis de ablutione pedum inter Cypriani opera editi, Chryſoſtomus ho- mil. 81. in Matthæum & Ambroſius ad c. 7. Luc. quibus e re- centioribus inter alios ſubſcribunt Maldonatus comment. ad Matth. 26. & Barradius tom. 2. Concord. libr. 8. c. 13. Poſte- rius aſſerunt Auguſtinus lib. 2. de conſenſu Evangelistæ, c. 79. Theophylactus ad Luc. 7. Beda ad Matth. 26. & alii, quorum ſententiam rationibus præponderare judicamus. Simon enim Phariſæus in Galilæa, Simon leproſus in Judæa Chriſtum convi- vio excepit, neque Simon leproſus quondam & poſtea a Chri- ſto ita curatus, ut præter nomen nihil lepræ ipſi amplius adhæ- reret, ejuſdem cum Simone Phariſæo hypocrita & traditionum tenaciſſimo ingenii fuiſſe deprehenditur.

§. IV. Dum ergo Chriſtus in ædibus Simonis Phariſæi men- ſa accumbit, acceſſit mulier peccatrix cum alabaſtro ungenti, quæ pedes ejus lacrymis rigavit, capillis capitis ſui exterſit, deo- ſculata eſt, & unguento, quod attulerat, delinivit. Cum au- tem & reliqui Evangelistæ mulieris cujuſdam, quæ Chriſtum unxit, mentionem faciant, Matthæus c. XXVI, 6. & ſeqq. Mar- cus c. XIV, 3. ſeq. & Johannes c. XI, 2. & XII, 13. quorum poſtre- mus a Maria, Martha & Lazari ſorore, Chriſtum unctum memo- rat, jam olim inter eccleſiæ doctores diſceptatum fuit, num Ev- angelistæ omnes de una eademque muliere loquantur, an de di-

diversis? Fuisse Origenis ævo, qui unam eandemq; mulierem ab Evangelistis commemorari censuerunt, ipse testis est homil. 35. in Matthæum. Neq; tamen ibi illorum sententiæ astipularus est, sed contrariam tenuit sententiã, nempe diversas mulieres Christum unxisse, unam de qua Lucas, alteram de qua Matthæus & Marcus, tertiam de qua Johannes agit. Idem in homil. 1. & 2. ad Canticum Canticorum mulierem peccatricem, cujus Lucas meminit, ab altera, quæ Christum unxit, & a reliquis Evangelistis non ut peccatrix describitur, distinguit. Et quamvis Baronius ad A. C. XXXII, 20. objiciat, quod Origenes sanioris judicii effectus longe diversam firmaverit sententiam, nimirum mulierem, quæ in domo Simonis pedes Jesu unxit, cum Maria sorore Martha & Magdalena unam eandemque fuisse, quod Baronius ex Origenis homilia de Magdalena probare contendit, meminisse tamen debebat, quod ipse in notis ad Martyrologium Romanum jam observaverat d. 22. Jul. p. 305. nempe homiliam illam Latinum potius Scriptorem, quam Origenem redolere. Neque si genuina esset illa homilia, probari a Baronio posset, quod post ejus commentaria in Matthæum scripta fuerit, cum Juvenem sapiat & a scholæ declamationibus recentem, ut Casaubonus in exercit. ad Baronium exercit. 14. sect. 11. p. 331. observavit. Præter Origenem, Christum non ab una tantum muliere unctum fuisse, asserunt Chrysostomus homil. 81. in Matthæum & homil. 61. in Johannem, Titus Bostrensis ad Luc. 7. Theophylactus ad 14. Marc. p. 269. Servius in catena Patrum ad Lucam, p. 214. seu potius Severus, ut doctissimus Cotelers in notis ad libr. 3. Constit. apostol. c. 6. recte monuit, & alii.

§. V. Unam verò eandemque mulierem ab omnibus Evangelistis commemorari præter eos, quorum ab Origene mentionem factam diximus, censuerunt e Græcis Theodorus & Apollinarius, ut refert Victor Anriochenus ad c. 14. Marci. Eandem sententiam propugnat Augustinus libr. 2. de consensu Evange-

angelist. c. 79. qui tamen alibi tract. 49. in Johannem incertus est, num Maria Lazari soror illa ipsa sit, quæ pedes Domini unxit unguento, & terfit capillis suis, quos laverat lacrymis. Similis inconstantia in Hieronymo deprehenditur. Nam in præfatione ad Oseam meretricem, quæ Domini pedes lacrymis suis lavit, eandem esse judicat, cum muliere, quæ indignantibus discipulis & maxime proditore Dominum unguento suo honoravit. At in commentario ad Matthæi c. 26. aliter statuit. Fluctuat quoque Ambrosius lib. 6. comment. in Luc. Cum enim a Luca c. 7. & Matth. c. 26. eandem mulierem memorari dixisset, statim subjicit: *potest non eadem esse, &c.*

§. VI. Nullus tamen veterum, qui vel ab una muliere, vel à pluribus, Christum unctum primis 5. seculis tradiderunt, Mariæ Magdalenæ hanc unctionem tribuisse legitur. Primus quod sciamus Christum a Maria Magdalena unctum credidit Gregorius M. quam & cum muliere peccatrice, cujus Lucas meminit, & cum Maria Lazari sorore eandem fuisse sibi persuasit, ut patet ex ejus homilia 25. & 33. in Evangelia, & lib. 6. epistolar. ep. 186. vel juxta novam editionem 22. Hanc Gregorii sententiam secutus est Beda ad Matth. 26. Marci 14. Luca 7 & alii. Inprimis verò hæc opinio, quod mulier peccatrix apud Lucam sit Maria Magdalena eademque soror Marthæ & Lazari, invaluit per officium ecclesiasticum, quod in die Mariæ Magdalenæ juxta breviora peragi consuevit. Nam & evangelium, quod in ista die legi solet, historiam mulieris peccatricis ex Luca continet, & in prois ac hymnis illius diei omnia Mariæ Magdalenæ tribuuntur, quæ vel Lucas de peccatrice muliere, vel Johannes & reliqui Evangelistæ de Maria Lazari sorore retulerunt. Sane in hymno, qui incipit: *lauda mater ecclesia*, Maria Magdalena vocatur:

*Maria soror Lazari,
Que tot commisit crimina.*

Et

Et quamvis istum hymnum Clemens VIII. ex breviariis removeri jufferit, non desunt tamen alia in breviario Romano, quæ Mariam Magdalenam cum peccatrice, cujus Lucas meminit, & cum Maria Lazari sorore confundunt. Lectio enim quarta ita incipit: *Maria Magdalena, que fuerat in civitate peccatrix, &c.* & oratio illius diei ita se habet: *beata Maria Magdalene quesumus Domine suffragiis adjuvemur, cujus precibus excitatus quatri-duanum fratrem Lazarum vivum ab inferis resuscitasti, qui vi-vis & regnas &c.* ut alia taceamus.

§. VII. Cum ergo hæc sententia per breviaria quodammodo canonizata videretur, longo tempore illi contradicere nemo ausus est, donec Jacobus Faber Stapulensis Parisiis 1517. ex officina Heinrici Stephani disceptationem de Maria Magdalena & triduo Christi ederet Francisco Molinao inscriptam, in qua demonstrat, mulierem peccatricem a Luca commemoratam neque Mariam, sororem Lazari, neque Mariam Magdalenam fuisse. Tertiæ editioni hujus tractatus præfationem seu epistolam dedicatorem addidit Jodocus Clichtoveus 1519. qui etiam adversus Marcum de Grandivall eodem anno disceptationis hujus defensionem excudi curavit, ut refert Johannes Launoius in Academia Parisiensi illustrata p. 674. Grandivallus enim tractatum de unica Magdalena ex sententia catholica ecclesie Parisiis 1518. apud Jodocum Badium ediderat. Præter Marcum de Grandivall opposuit se Fabro Johannes Fischerus, Roffensis Episcopus, qui libros tres de unica Magdalena contra Fabrum edidit. Idem contra commentarium Jodoci Clichtovei in Jacobum Fabrum librum unum, & additiones de unica Magdalena adornavit, ut ex catalogo operum Fischeri apud Johannem Pitseum de illustribus Angliæ Scriptoribus p. 717. elucescit. Non solum autem refutata est a nonnullis illa Jacobi Fabri disputatio, sed etiam in indice expurgatorum Alexandri VII. jussu editum relata. Præterea Facultas Theologi-
ca

ga Parisiensis A. C. 1521. d. 9. Novemb. decreto in comitiis solennibus post varias de eodem argumento collationes edito, sententiam Gregorii M. de unica Maria Magdalena peccatrice & Marthæ sorore a suis alumnis propugnandam sanxit, ut evangelio Christi & ritui ecclesiæ catholicæ consentaneam, scripta vero adversus hanc sententiam nullatenus esse toleranda, omnibusque de suo gremio existentibus vel futuris prohibuit, ne deinceps eorum quisquam præsumeret in concionibus ad populum & disputationibus publicis librisve, aut alias asserere plures esse Magdalenas, aut in dubium vocare quod sit unica, quod decretum d. 7. Decembris ejusdem anni ratum habitum est, ut narrat Natalis Alexander histor. eccles. sec. 1. part. 2. p. 137. Conferatur etiam de isto decreto Ludovicus Ellies du Pin Biblioth. nov. eccles. tom. 13. qui tamen aliam nunc & saniolem esse Sorbonæ sententiam haud dissimulavit.

§. IIX. Nimirum haud defuerunt inter Sorbonistas pariter ac alios Pontificios, qui animadvertent, idem cum Fabro in signes quosdam Ecclesiæ doctores statuisse, & tantum abesse, ut Scriptura Christum a sola Maria Magdalena unctum dicas, ut potius nullus Evangelistarum in locis illis, ubi Christus a muliere quadam unctus memoratur, illam unctionem a Maria Magdalena factam asserat. Ideoque Gulielmus Estius in oratione 14. non dubitavit hæc tria probanda in se suscipere, mulierem peccatricem & Mariam Magdalenam esse diversas, peccatricem illam & Mariam Lazari sororem itidem diversas esse, denique diversas quoque esse Mariam Magdalenam & Mariam Lazari sororem. Nec obstitit Facultatis Theologicæ Parisiensis decretum, quo minus Sorbonistis liceret unam, quæ vulgo hætenus credita fuerat, feminam in plures dividere, modo non dicerent, tres fuisse Marias Magdalenas. Quin etiam eo res devenit, ut qui breviarium Parisiense meliori formæ restituere conati sunt, nec non correctores breviarii Aurelianensis & Vienne-

nenfis in Delphinatu mulierem peccatricem & a Maria sorore Lazari, & a Maria Magdalena, quæ fuerat a septem dæmonis obfessa, aperte diftinguentes hymnos & officia in fefto B. Mariæ Magdalena decantari folita mutaverint, ut refert Bernardus Lamy in difsertatione de unica Magdalena, qui tamen fententiam a vulgo Romanæ ecclefiæ receptam in ifta difsertatione ftabilire nititur.

§. IX. Nos femota autoritate tantum abeft ut ftatuamus, mulierem peccatricem, de qua Lucas agit, fuiffe Mariam Lazari fororem, ut potius rationes non contemnendas contrarium evincere cenfeamus. Mulierem enim quæ a Luca ut *γυνή ἐν τῇ πόλει αἰμαρτωλῶς* describitur, notorio flagitio vulgata erat, nec digna iudicabatur, a qua Iefus fe tangi pateretur. Mariam autem Lazari fororem diligebat Iefus, & ipfa meliorem partē elegifte laudatur, nec ab ea Judæi abhorrebant tanquam a peccatrice Luc. X, 42. Joh. XI, 5. 31. Ad hæc mulier peccatrix, de qua Lucas agit, in Galilæa commorabatur, Maria vero Lazari foror Bethaniæ in Judæa, ut alias magnæ inter utramque diverfitatis rationes taceamus. Nec obftat, quod Maria Lazari foror Joh. XI, 2. dicatur Chriftrum unxisse ejusque pedes capillis fuis exterfiffe, unde inferri poffe videtur, quod Maria Lazari foror, antequam Iefum Bethaniæ ungeret, quæ hiftoria poftea demum c. XII, 1. feq. narratur, alibi eum jam antea unxerit, nempe in domo Simonis Pharifæi, ut Lucas retulit. Refponderi enim poteft, Matthæum X, 4. & Marcum III, 19. cum Apoftolos a Chrifto electos referunt, de Juda dicere, quod Chriftrum prodiderit, non quod jam illo tempore, cum ad Apoftolatam electus eft, Chriftrum prodidiffet, fed quia illa ætate, cum Evangeliftæ hiftoriam fuam fcriberent, Judæ proditio jam facta fuerat, ideoque ea in ferie rerum geftarum per anticipationem memorari poterat. Eadem igitur ratione Johannes de Lazari infirmitate & morte agens fororem ejus Mariam fuiffe dicit *τὴν ἀλείψασαν τὸν κύριον*

B

μύρον

μύθος, non quod jam illo tempore, quo Lazarus ægrotavit, Christum unxisset, sed quia tum, cum Johannes evangelium suum scriberet, unctio illa jam facta fuerat, ut Gerhardus harmoniæ evangelicæ c. 143, p. 38. & Beza ad Joh. XI, 2, recte annotarunt.

§. X. Tantum quoque abest, ut mulierem peccatricem, de qua Lucas agit, Mariam Magdalenam fuisse censeamus, ut potius nulla ratione satis solida illam sententiam suffulciri posse judicemus. Equidem Lucas cum sub finem capituli 7. historiam de muliere peccatrice narrasset, statim sequenti capite etiam Mariam Magdalenam mentionem facit, quæ a septem dæmonibus per Christum liberata de facultatibus suis ipsi ministravit. Verum quod Maria hæc Magdalena mulier illa peccatrix fuerit, de qua paulo ante verba fecerat, nullum in Evangelista vestigium deprehendimus. Imo contrarium ex eo colligi potest, quod Mariam Magdalenam Christus in conitatu suo habuerit, mulierem autem peccatricem post absolutionem ipsi impertitam a se dimiserit, eamque in pace abire iusserit, ut alias rationes taceamus. Nolumus ergo ex Maria Magdalena mulierem illam peccatricem facere, quod citra gravem injuriam fieri non posse arbitratur Marcus Antonius de Dominis libr. 2. de republ. eccles. c. 2, n. 46. Conferantur etiam peculiare tractatus, quibus Mariam Magdalenam falso pro peccatrice illa haberi, de qua Luc. 7. agitur, probant Bilibaldus Pirckheimerus & Nicolaus Baringius, qui conjunctim editi sunt Hannoveræ 1644.

§. XI. Caterum nunc etiam Maria soror Lazari a Maria Magdalena diversa fuerit, nolumus impræsentiarum disquirere. Graviter divexat illa quæstio Franciscum Turrianum. Cum enim Constitutiones Apostolicæ, quas pro genuinis habet, lib. 3. c. 6. Mariam Lazari sororem a Maria Magdalena distinguant, & tamen brevitaria Romanæ ecclesiæ utramque pro eadem habeant, valde torquetur, dum vel officium Romanæ ecclesiæ, vel apostolicas constitutiones erroris arguere cogitur. Igitur ad

ad incitas redactus, ex apostolicis constitutionibus Mariam Lazari sororem eandem esse cum Maria Magdalena negat, & tamen etiam se non errare putat, si cum ecclesia pie dicat, Mariam Lazari sororem eandem esse cum Maria Magdalena, licet falsum sit, quod ecclesia dicit. Sed vertigini suæ hominem relinquamus. Alias Gerardus a Nazareth, Episcopus Laodicensis, peculiarem librum edidit, in quo probare nititur Mariam Magdalenam unam tantum esse feminam in evangelica historia, & eam quidem fuisse sororem Lazari. Rationes ejus recenset Hospinianus de festis Christianis p. 128. Nos unam esse Mariam Magdalenam evangelicam libenter agnoscimus, neque eorum sententiam probamus, qui apparentes contradictiones in historia dominicæ resurrectionis circa Mariam Magdalenam occurrentes aliter non solvi posse statuunt, quæ si illa illa Maria Magdalena in plures dividatur, quæ Evangelistas conciliandi ratio Jacobo Fabro & jam olim Ambrosio ad c. 24. Lucæ placuit, quemadmodum & illis non subscribimus, qui mulierem, quæ in domo Simonis leprosi apud Matthaum c. 26. & Marcum c. 14. Jesum unxisse memoratur, a Maria sorore Lazari cum Euthymio cap. 62. in Evangel. Matthæi & aliis distinguunt. Interim tamen & Mariam Magdalenam à Maria Lazari sorore, (quicquid Lightfooto in chron. temporum N. T. sect. 34. & in hor. hebraic. ad Joh. XII, 3. videatur) & utramque à muliere peccatrice, quam Lucas memorat, diversam exitisse minime dubitamus.

§. XII. Sufficiat ergo nobis, quod mulier, de qua Lucas agit, fuerit *γυνή ἐν πόλει ἀμαρτωλός*. Et Hammondus quidem observat hanc vocem vel ethnicam mulierem significare posse, sicut Paulus *ἀμαρτωλῶν ἐξ ἔθνῶν* meminit, Gal. II, 17. quam significationem etiam locum habere putat Luc. VI, 32. 33. 34. vel meretricem, quod cum priori conjectura optime convenire dicit, cum nihil frequentius fuerit apud ethnicos mulieribus, quæ cor

pore quærum fecerunt. Nos paucis observamus, vocem ἀμαρτωλῶν interdum quidem in genere peccatorem denotare, sicut Petrus ad Christi pedes prostratus ἀνδρα ἁμαρτωλὸν agnovit. *Luc. V, 8.* autem Christus κειρὸς σμῆνος ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν appellatur, *Hebr. VII, 26.* plerumque tamen flagitiosos & notorios criminibus infames peccatores illa voce designari, quales erant *publicani*, cum quibus ἀμαρτωλῶν sæpissime conjunguntur, *Matth. IX, 10. II, Matth. XI, 19, &c.* quales fuisse censentur, quos Pilatus trucidaverat, *Luc. XIII, 2.* quales opponuntur *justis* *Matth. IX, 13.* quales sunt, quos Deus non exaudit, *Job. IX, 31.* quales τοῖς ἀσεβῶσιν conjunguntur, *1. Tim. I, 9.* & ἀσεβῆς ἀμαρτωλὸς appellatur in *Epistola Jude v. 15.* Unde etiam Suidas in lexico *Tom. I, p. 195.* ἀμαρτωλοὶ, inquit, παρομοία συζῆν προαιρέμενοι, καὶ εἶον διεφθαρμένον ἀσπαζόμενοι, i. e. ἀμαρτωλοὶ dicuntur, qui certo consilio, cum iniquitate vivere volunt, & qui vitam corruptam amplectuntur. Et talem ἀμαρτωλὸν hanc mulierem fuisse vel ex eo patet, quod Simon Phariseus, cum ab ea Christum tangi vidisset, secum dixerit: *Si Propheta hic esset, cognosceret utique τίς, καὶ ποταπὴ γυνή, ἥτις ἄπτται αὐτῷ.* Unde Augustinus tract. 49. in Johannem famosam appellat mulierem. Quo autem flagitii genere contaminata fuerit, etsi Lucas non expresserit, probabile tamen est, quod vitii illis immersa fuerit, quibus mulieres profligata vitæ indulgere solent, cujusmodi mulieres apud Græcos, observante Casaubono, etiam ἀμαρτωλῆδες dici solebant. Beza prostituta pudicitia mulierem appellat. Wolzogenius non quidem publicum prostibulum, sed tamen minus servata castitatis ream fuisse judicat. Natalis Alexander in mantissa ad dissertationem 16. seculi primi p. 125. mulierem hanc, quam Magdalenam fuisse falso supponit, non eo sensu peccatricem dici statuit, quod publica & quaestuaria meretrix esset, sed vel quod uni cuipiam viro nobili, diviti & potenti ad amoris voluptatem addicta esset, cum totius tamen civitatis scandalo, vel quod me-

meretricio quodam ornatu incederet, & hominibus placeret, eosque in sui amorem accendere formæ lenocinio & muliebri cultu studuerit. Sed unde probabit Alexander, vel intra solum habitum meretricium, vel intra concubinatum cum nobili quodam viro stetit mulieris libidinem?

§. XIII. Multo minus autem Lamy probare potuit, mulierem hanc peccatricem neque nobile scortum, neque vile prostibulum fuisse. Argumentum quod a magna Christi familiaritate cum Maria Lazari sorore arcessit, fallâ hypothesi laborat, quasi mulier peccatrix Maria illa fuerit. Vocem ἀμαρτῶδ' interdum generatim significare hominem a lege divina deflētentem non diffitemur. Sed hoc loco talis peccatrix describitur, quani homines exertis quasi digitis monstrabant, dicentes: τίς καὶ ποταπή γυνή, & cui multa peccatorum debita remisafunt. Quod meretrices ab Israelitis capitali supplicio affectas excipit, falsum est. Annon enim Christi ævo meretrices erant in populo, quæ Johanni Baptista obediētes pœnitentiam agebant? Matth. XXI, 32 Omnes enim illas meretrices gentiles non Judæas fuisse, quo argumento Lamy demonstrare potuerit? Sane ne adulteram quidem ἐν αὐτοφώρῳ deprehensam Pharisaei capitali supplicio addixerunt Joh. VIII, 3, seq. Lex Deut. XXIII, 18. capitali supplicio afficiendas meretrices non meretrices Israeliticas in vivis fuisse toleratas. Etiam mendici in Israele esse non debebant ex lege Deut. XV, 4. At Christi ævo mendici in Israele non defuerunt, capitali supplicio nequitiam affecti. Loco Philonis, quem Lamy adducit, opponimus alium ex libro 2. de monarchia de promptum p. 638. ubi dicit, *Sacerdotibus non permissam esse licentiam ducendi meretrices animo pariter atque corpore impuras, etiam si questu relicto ad frugem pervenerint, eo quod olim pollutum vitæ genus secuta fuerint. Alios autem non prohibendos esse dicit, quo minus meretrices ducant.*

cant. Quam legem de prohibito Sacerdotum cum meretricibus matrimonio ex Mose repetit etiam Josephus lib. 3. antiquit. c. 10. Unde patet, etiam Philonem & Josephum, ad quos Lamy lib. 2. Harmon. evangel. c. 36. provocat, agnovisse, quod meretrices in populo Israelitico versatae fuerint.

§. XIV. Hæc vero notoria peccatrix, quæ hæctenus satis diu cum gravissimo animæ morbo conflictata fuerat, a Christo ad poenitentiam vocata *Luc. V, 31, 32.* de peccatis suis serio doluit, & evangelii pharmaco sanata requiem suæ animæ invenit. *Matth. XI, 28, 29.* Nec teneri se passa est, cum Christum in ædibus Simonis Pharisei versari cognovisset, quin ad hunc cœlestem medicum properaret. Perruptis ergo omnibus, quæ ipsam remoratura videbantur, obstaculis domum Pharisei intravit, & a tergo Jesu stans pedes ejus largo lacrymarum imbri irrigavit, irrigatos capillis capitis sui extersit, osculis crebro iteratis excepit, & tandem unguento quod attulerat perfudit. O epulas in hoc convivio Deo gratissimas, nec Angelis fastiditas! Fastidivit tamen eadem opinione sanctitatis tumens Phariseus, cui oggannienti Christus ita ad iniqua murmura respondit, ut ostenderet, mulierem hanc non amplius peccatorum debitis onerari, quippe quæ multis impensæ suæ caritatis operibus multa sibi debita remissa esse abunde testaretur. Duos scilicet ajebat, fuisse debitores, unum denarios creditori suo quingentos, alterum quinquaginta debuisse, cum autem neuter solvendo esset, creditorem utrique debitum ex gratia donasse. Hæc parabola prolata Jesus Pharisæum interrogabat: uter horum creditorem plus esset dilecturus? Cum ille responderet: existimem eum plus dilecturum, cui plus ex gratia donatum, responsum hanc Christus approbabat, sed facie ad mulierem conversa ulterius ad Simonem dicebat: *vides hanc mulierem? ingressus sum domum tuam, tu pedibus meis aquam non dedisti; hæc autem lacrymis pedes meos rigavit, & capillis suis eos extersit; tu oscu-*

osculum mihi non dedisti, hæc autem ex quo ingressa est, non destitit deosculari pedes meos, oleo caput meum non unxisti, illa autem pedes meos unguento perfudit. Quapropter dico tibi: remissa sunt ei peccata ejus multa, nam dilexit multum.

§. XV. Abutitur his verbis Bellarminus lib. 2. de poenit. c. 12. ut probet contritionem esse causam remissionis peccatorum, hoc loco, inquit, *delictio sive contritio ex dilectione, quam lacrymæ testantur, apertissime dicitur esse causa remissionis peccatorum, siquidem particula illa: quoniam, causalis est.* Idem repetit c. 14, cum ait: *verba Domini: remittantur ei peccata multa, nihil aliud significant nisi magnam dilectionem causam fuisse magnæ indulgentiæ, & ut S. Gregorius explicat in homil. 33. magnam rubiginem peccati magno caritatis igne purgatam.* Sed salvares est. Attendendum enim est, particulam *quoniam* aliasque causales nonnunquam non causam rei indicare, sed causam argumenti vel consequentiæ, ut 1. Cor. X, 5. Joh. XII, 39. 1. Joh. III, 14. aliisque Scripturæ locis. Quam significationem hoc etiam loco obtinere agnoscit Jesuista Salmero tom. 1. in evangelic. histor. p. 327. cum dicit: *quia quoniam conjunctiones sunt causam reddentes vel a priori ut frequenter faciunt, vel a posteriori juxta illud: dimissa sunt ei peccata multa, quia dilexit multum, ubi & plura hujus significationis exempla profert.* Unde Theodorus Beza summam impudentiam illis jure merito que tribuit, qui hoc loco ad evertendam gratuitam ex sola fide justificationem abutuntur.

§. XVI. Idem Bellarminus de justificatione agens lib. 1. c. 13. inter dispositiones justificationis dilectionem numerat, & hanc sententiam ex his ipsis Christi verbis probare contendit. Andradius autem lib. 6. orthod. explicat. eo usque audaciæ procedit, ut ex iisdem Christi verbis inferat, homines per dilectionem formaliter justificari. At quemadmodum ex verbis Christi non inferri potest, caritatem esse causam remissionis peccatorum

rum, ut modo dictum est: ita nec ex illis probari poterit, dilectionem vel ad justificationem disponere, vel eandem formaliter constituere. Quomodo enim dilectio peccatricis vel ad justificationem disponere, vel eandem formaliter constituere potuisset, quæ potius fructus & effectus justificationis erat, ut parabola a Christo proposita ostendit, qua Phariseum convincere, & *περωτον* ejus *ψευδος* elicita post narrationem propria ipsius confessione convellere volebat. Ut enim Phariseus agnoscebat, creditorem a debitore, cui multa remisit, multum diligere: ita ex dilectione peccatricis, quæ juxta Theophilactum *πιστην ενδειξατο πολλαν*, velut ex effectu largissimam remissionis gratiam ipsi factam colligere debebat. Loquitur ergo Christus non de dilectione, quæ remissionem peccatorum antecessit, sed quæ remissionem peccatorum consecuta est.

§. XVII. Excipit Costerus in enchirid. c. 6. dilectionem fuisse priorem donatione debiti, cum remisso exprimat in præsentem, dilectio in præterito: *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Verum vulgata hæc versio cum fontibus non congruit. Habetur enim in græco textu vox *αφενωσαν*, quæ non est præsentis, sed præteriti temporis. *Αφηνω* enim in præterito activo habet *αφηνωσα*, Bœotice *αφηνωκα*, Attice *αφηνωκα*, & sic in præterito passivo *αφηνωμαι*, & in tertia plurali *αφενωσαν*. Equidem Adamus Conzenius in comment. ad Luc. 7. p. 85. gravissimi erroris arguit Musculum, quod in locis communibus dixerit *αφενωσαν* male verti: *remittuntur* in præsentem, cum tamen sit præteritum. Repugnare dicit huic sententiæ Græciam. Sed in Græcia parum se versatum prodit Conzenius, cum Græciam Musculo repugnare dicit. Non itaque mulieri peccatrici tum demum peccata remissa sunt, postquam dilexerat, sed post peccati debitum gratis donatum, dilectionis debitum solvere studuit.

§. XVIII. Excipit Maldonatus ad h. l. Christum argumtari

rari non a simili sed a contrario, quasi diceret: debitor quidem ille parabolicus, qui quingentos denarios fœneratori debuit, multum dilexit, quia multa ipsi remissa sunt, at huic mulieri multa peccata remissa sunt, quia multum dilexit. Verum per-versa est hæc verborum Christi interpretatio, ut patet ex ver-bis statim additis: *cui parum remissum est, is parum diligit, eo-dem, quem in parabola tenuerat, ordine servato.* Insistit ergo Christus parabola suæ & propriae Simonis Pharisei confessioni, ostenditque peccatrici huic multa peccata remissa esse, ideoque eam multum diligere. Unde Stella particulam *οτι* h. i. per *id-circo* exprimit, quod et si aliis Pontificiis durum videatur, durum tamen videri non debet. Nam & Paulus particulam *¶* Pf. CXVI, 10. per *id-d* expressit 2. Cor. IV, 13.

S. XIX. Excipit Barradius, peccatricis dilectionem ex remissionis gratia nasci non potuisse, quod illo tempore, cum Christus verba illa proferret, peccata sua sibi remissa esse non-dum cognosceret. Sed quis hæc Barradio persvasit, quod mu-lier peccatrix peccata sua sibi remissa ignoraverit? Certe non sine fide domum Simonis intravit, & ad Christum accessit, per quam remissionis peccatorum suorum certa esse poterat. Et impossibile credit Apologia Confessionis nostræ Augustanæ p. 66. diligere Deum, nisi prius fide apprehendatur remissio pec-catorum. Quomodo ergo peccatrix Christum tantopere di-ligere potuisset, nisi remissionem peccatorum suorum fide ap-prehendisset? Nec audiendus hic Emmanuel Sa, qui in not. ad Luc. VII, 47. p. 31. in verbis Christi aliqua subaudienda esse cen-set hunc in modum: *si huic prius dimissem, deberet me juxta tuam sententiam diligere multum, nunc vero, cum tantum amo-rem ostendat, ante remissa, quod sciat, peccata sua, facere non possum, quin ei prorsus omnia remittam.* Quæ quam coacta sint, nemini obscurum esse potest. Quid non licebit, si tales ell-ipes fingere liceat? Gratis certe præsumitur, mulierem hanc

antequam remissionem peccatorum impetraret, amorem suum ostendisse. Unde & Grotius illorum interpretationem rejicit, qui de dilectione remissionem peccatorum antecedente hic agi arbitrantur, etsi multa minus probanda intermiscerent. Non enim probandum est, quod Grotius etiam dilectionem, quæ remissionem peccatorum antecedit, dari statuit, ejusque rei gratia Platoniorum de duplici amore, quorum alterum teneriorem, alterum robustiorem faciunt, speculationes adducit, quæ cum fide Christiana nihil commercii habent. Neque etiam probandum est, quod Grotius contortam hanc verborum Christi glossam facit: *hujus facti ergo, ut nimirum hoc feceret, Deus dignatus est illi gratiam facere peccatorum, que ut dicitur & magna & multa sunt, neque id immerito. Nam quod ex hoc facto apparet, & me & in me Deum ardentissime illa diligit, quod si minus illi condonatum esset (ut tu minus tibi condonatum putas,) minus quoque diligeret, ut tu minus diligas.* Cujus glossæ stabilienda causa verba λέγω σοι in parenthesi poni, & verbum ἡγάπησας per præsens reddi cupit. Longe planior est glossa a Grotio repudiata, juxta quam Christus ex dilectione tanquam signo remissionem peccatorum probare voluit, & particula δὲ signative non causative accipitur, ut alterius Hugonis verbis utamur.

§. XX. Sunt etiam, qui excipiunt, Christum & in parabola & in ejus applicatione de dilectione loqui, quæ remissionem vel debiti, vel peccati antecessit, quasi Christus post propositam parabolam Simonem interrogasset, quis fœneratorem plus dilexit? & Simon respondisset: existimo, fuisse magis dilectum fœneratorem ante debiti remissionem ab illo debitore, cui majus debitum remisit, Christus vero responso Simonis approbato hanc applicationem suæ parabolæ fecisset: huic mulieri remissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum, quemadmodum illi debitori remissum est majus debitum, quia dile-

dilexit magis. Verum hæc interpretatio verbis Christi aper-
tissime adverfatur. Non enim dicit, fœneratorem alteri debi-
torum, qui plus amavit, plus donaffe, alteri, qui minus ama-
vit, minus, fed utrique, cum neuter folvendo efflet, gratis debi-
tum donaffe. Nec rogavit Dominus Pharifaum, uter debi-
torum ante remiffionem debiti fœneratorem plus amaverit,
fed uter illorum post debiti remiffionem plus dilecturus efflet?

Hæc enim ejus verba funt: *τίς αὐτῶν πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει ;
quis illorum cum magis diliget?* Hanc igitur parabolam poftea
effle ex eo demonftrat, quod multum diligit, voce ἦ non tam
αἰτιολογικῶς quam *συλλογικῶς* accepta, nec tam caufam rei
quam caufam conclufionis exprimente, cujufmodi ufus parti-
cularum caufalium in illis propofitionibus occurrit, in quibus
ab effectu ad caufam concludimus, ut cum dicimus: Sol ortus
effle, quia dies effle, ignis ibi oritur, quia fumus afcendit, vivit il-
le homo, quia ambulat, graviter læfus effle, quia multum irafci-
tur. Nimirum Pharifaus mulierem peccatricem maximis fla-
gitiis adeo pollutam effle judicabat, ut ejus attactu Chriftum
quoque pollui cenferet. Chriftus vero mulierem ab Ariftar-
chi hujus præjudiciis vindicaturus, & Pharifaum ex præmiſſis
& ab ipfo conceſſis *αὐτοῦ αὐτὸν ἀδικεῖτον* redditurus ad *αὐτοψίαν* dedu-
cebat, ut ex dilectionis operibus, quæ tum coram a muliere
fiebant, agnoſceret, multa peccatorum debita ei remiffa effle,
quæ tantum diligebat. Nec hic negligenda obſervatio Flacii
in clave p. 232. notantis, particulam *quia* non conjungendam ef-
ſe cum verbo *remiffa*, quaſi caufam remiffionis indicet, fed
cum verbo *dico*, cum indicet rationem aſſertionis, non caufam
efficientem remiffionis factæ, qua de re ſe in libello de fide
prolixius egiffle ſcribit.

§. XXI. Abunde ergo patet ex his, quæ dicta funt, quod
mulier peccatrix jam ante remiffionem peccatorum adepta fu-
erit,

erit, quam Simonis Pharifæi ædes intraret. Nam simul ac verbo legis contrita de peccatis suis serio doluit, & verbo evangelii erecta promissum Messiam vera fide apprehendit, remissionem peccatorum impetravit, Deoque reconciliata & in foro conscientiæ absoluta dulcissimis internæ pacis bonis frui capit. Tantoque minus illi de justificatione sua dubitare licuit, cum occasione ita ferente ædes Simonis ingressa gratiam coram Christi oculis invenit, & dulcissima hæc ex ejus ore verba audivit ad Simonem dicentis: remissa ei sunt peccata multa, quia multum dilexit. Minime ergo dubitandum, qui mulier hæc olim peccatrix sed nunc pœnitens peccatorum remissionem illo tempore jam habuerit, cum Christus illud cum Simone Pharifæo colloquium institueret. Non enim audiendus est Cornelius Jansenius Iprensis Episcopus, qui in tetrateucho suo p. 353. verba Christi tantam latitudinem pati asserit, ut de peccatis mox remittendis intelligi valeant. Christus enim non dicit: remittentur ei peccata multa, sed: remissa sunt.

§. XXII. Huic ergo mulieri, cui peccata jam remissa fuerant, Christus iterato remissionem peccatorum contulit, cum verbis his suavissimis eam affatus est: remissa tibi sunt peccata tua. Et verbum quidem ἀφίημι varias significationes habet. Interdum idem est ac emittere, sicut de emissionem spiritus Matth. XXVII, 50. & de emissionem vocis Marc. XV, 37. usurpatur. Interdum idem ac permittere, ut in verbis Christi: ἀφετε τὰ παιδία ἕρχομαι πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά. Marc. X, 14. Interdum idem ac prætermittere, sicut Paulus τὸν τῆς ἀρχῆς τῆ χριστῆ λόγον prætermittere volebat. Hebr. VI, 1. Interdum idem ac dimittere, ut Christus finita concione turbam dimisit. Matth. XIII, 36. Interdum idem ac ommittere sive negligendo, Matth. XXIII, 23. sive negotium non faciendo, Marc. XIV, 6, sive vitando, Matth. XV, 14. sive deferendo, ut repudiata uxores deseruntur 1. Cor. VII, 11. 12. 13. sive in statu suo aut loco ali-

aliquid relinquendo, sicut pastor perditam ovem quærens, ca-
 teras in deserto relinquit. Matth. XVIII, 12. Interdum vero et-
 iam τὸ ἀφένει, ut varios relinquendi modos, qui hoc verbo
 exprimi solent, taceamus, idem est ac remittere, quemadmo-
 dum debita remittuntur, Matth. XVIII, 27. 32. & peccata Matth.
 VI, 12. Postrema significatio hujus loci est, de quo nunc agimus.
 Contulit enim Christus mulieri peccatrici de novo remissionem
 peccatorum jam antea ipsi divinitus donatam & hactenus con-
 tinuatam, ita ut peccata, quæ perpetraverat, ipsi ad conde-
 mationem non imputaret, sed obedientiam suam satisfactori-
 am ipsi applicaret, eaque peccata illius coram DEI judicio
 operiret.

§. XXIII. Persona, quam Christus ex gratia hoc beneficio
 remissionis peccatorum & absolutionis dignatur, est γυνὴ ἁμαρ-
 τώλος, seu mulier peccatrix, sed qua poenitentiam jam egerat,
 & in gratiam Dei recepta fuerat, nec ad vomitum redierat, sed
 in statu gratiæ constituta fidem, qua Salvatoris sui meritum
 apprehendebat, per insignia caritatis documenta declarabat.
 Huic, inquam, Christus dicebat: ἀφένται σοι αἱ ἁμαρτίαι. Nam
 etiam renati & fideles remissione peccatorum indigent, nec
 quisquam inter homines tam sanctus est, cui non sit ad Patrem
 in cœlis quotidie orandum: remitte nobis debita nostra.

§. XXIV. Remisit autem Christus mulieri peccatrici ἁμαρ-
 τίας seu peccata. Ait enim: ἀφένται σοι αἱ ἁμαρτίαι, remissa
 sunt tua peccata. Significat autem vox ἁμαρτία aberratio-
 nem a lege DEI, sive illa fiat originaliter, Rom. V, 12.
 sive actualiter, Jac. I, 15. Quarit Hieronymus Tom. VI. Oper.
 in c. 2. epist. ad Ephesios p. 167. quid intersit inter παραπτώματα
 & ἁμαρτίας? & respondet, quod παραπτώματα quasi initia pec-
 catorum sint, cum cogitatio tacita subrepat, & ex aliqua parte
 conniventibus nobis, nec dum ramen nos impulit ad ruinam,
 ἁμαρτίας vero, cum quid opere consummatum pervenit ad fi-
 nem.

nem. Verum ista differentia in Scriptura non observatur. Omnis enim generis peccata *αμαρτια* appellantur, sive cogitationibus subreant, sive opere consummentur, sive homo ex infirmitate delinquat, sive malitiose verbum Dei transgrediantur. I. Joh. V, 7. Remisit ergo Christus mulieri peccatrici omnia ipsius peccata, originale & actualia, venialia & mortalia, & quocunque nomine venirent. Dicit enim generatim: remissa tibi sunt peccata tua. Nec obstat, quod in praecedentibus dixerat, multa peccata ipsi remissa esse. Omnia enim mulieris peccata utique multa erant. Non enim DEUS in remissione peccatorum alia condonat, alia reservat, ut Cornelius Jansenius Episcopus Gandavenfis in concordia sua evangelica c. 48. recte observavit. Non solum autem culpam omnium, quae patraverat, peccatorum Christus remisit, sed simul etiam temporales pariter & aeternas peccatorum poenas condonavit.

§. XXV. Recte quoque alter Cornelius Jansenius, Iprensis Episcopus in Tetrateucho sive commentario in sacra evangelia p. 353. ex Cyrilli thesauro observavit, verba haec Christi ad mulierem peccatricem summa cum potestate dicta fuisse. Non enim Christus tantum annunciavit mulieri remissionem peccatorum, sed pro divina, quae ipsi competebat, potestate vere contulit, quemadmodum Christus mulierem, quae spiritum infirmitatis habuerat, non solum a morbo liberatam annuncia- vit, sed ipse etiam divina virtute liberavit, cum ad eam dixit: *γυναι, ἀπολύσω σέ ἀδενείας σέ*. Luc. XIII, 12. Familiare enim fuit Christo simul cum verbo praestare effectum verbo signifi- catum, quod pluribus exemplis probat Estius ad difficiliora Scri- pturae loca p. 939. ubi etiam observat, in nostro loco per ver- bum praeteriti temporis significari operationem instantaneam, qua quid simul fit & factum est. Certe qui simul cum Christo in aedibus Simonis accumbabant, verba Christi ita interpreta- bantur, ideoque intra se dicebant: quis ille, qui etiam peccata
re-

remittit? Quæ verba non Phariseorum murmurantium & calumniantium, sed discipulorum, immensam Christi non solum corpora sed etiam animas sanantis potestatem admirantium, fuisse H. Grotius ad h. l. existimat. Sed rectius verba illa Phariseis & Scribis simul cum Christo invitatis tribuuntur. Nam etiam illo tempore, cum Christus paralytico peccata sua remitteret, Scribas offensos legimus. Matth. IX, 3. Quisquis vero verba illa dixerit, certum est, verba Christi non aliter apprehensa fuisse, ac si Christus non solum mulieri peccatrici peccata sua remissa fuisse declarasset, sed etiam remissionem peccatorum ipse revera his ipsis verbis contulisset.

§. XXVI. Ita autem Christus peccata mulieri remisit, ut Andreas Osiander causam non habuerit negandi, quod mulieri huic peccatrici categorice peccatorum remissio denunciata fuerit. Quemadmodum enim Christus paralytico categorice peccatorum remissionem denunciavit, cum ad ipsum dixit: *confide fili, remissa sunt tibi peccata tua*, quæ verba Osiander Wormatiæ conjunctive vel optative explicanda censuit, quasi Christus diceret: *es möggen dir deine Sünde vergeben werden* / quo nomine a Melanchtone castigatus est: ira etiam Christus mulieri, etsi maxima peccatrix fuisset, categorice remissionem peccatorum annunciavit, nec aliter vel a muliere vel a presentibus convivis verba Christi intellecta sunt. Quod etiam contra illos notandum, qui apud Calvinum harm. evangel. p. 155. hortandi modo verba Christi intellexerunt, quasi dixerit: ecclesia eam duriter non tractet, remittantur ei peccata. Quæ interpretatio quam aliena sit, res ipsa clamat.

§. XXVII. Cum igitur Christus mulieri peccatrici, cui peccata jam remissa fuerant, denuo peccatorum remissionem impertiverit, cur non & Minister Christi per absolutionem privatam illis remissionem peccatorum iterato conferre possit, qui jam, antequam ad privatam confessionem accesserunt, peccato-

rum

rum remissionem a Deo obtinuerunt? Negant id quidem Novatores nonnulli, *πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι ἐστὶ δίκαιοι*, Luc. XVIII, 9. ideoque sine confessione privata ad S. Cœnæ usum admitti cupiunt, persuasi nulla absolutione opus se habere, cum remissionem peccatorum jam habeant. Verum illis mulieris peccatricis exemplum recte opponi potest, quæ remissionem peccatorum jam adepta eam ex integro obtinuit.

§. XXIIIX. Excipiunt Sanctuli diversam esse rationem mulieris, quæ ab Evangelista *ἡ ἁμαρτωλὸς* dicitur, & fidelium, in quibus peccatum non dominatur, qui mortui sunt peccato, qui justificati pacem habent, qui non secundum carnem sed secundum spiritum ambulant, in quibus nulla est condemnatio, in quibus remissio peccatorum per unctionem est obsignata, qui in gratia Dei persistunt, & de ea certi sunt. Hos enim *ἁμαρτωλὸς* vocari non posse statuit, cum vocabulum illud de fidelibus nunquam usurperetur, & fideles in Scriptura non *ἁμαρτωλοὶ*, sed justi & sancti appellentur. O sanctos homines, quibus in publicum prodeuntibus omnes campanas pulsari æquum esset, ut novos Coelites adesse omnes intelligerent, ceu Lutherus de ejusmodi sanctulis alicubi loquitur. Mulierem illam, quæ *ἁμαρτωλὸς* a Luca dicitur, antequam poenitentiam ageret, notoriis peccatis famosam fuisse, haud inficiamur, at fideles *ἁμαρτωλὸς* dici non posse, falsissimum arbitramur. Sane Petrus dicere non veretur: *ἀνθρῶπις ἁμαρτωλὸς εἰμι*, Luc. V, 8. quod etiam Novatores sine mendacio de se dicere poterunt. Imo mendaces erunt, si se *ἀνόθεοις ἁμαρτωλὸς* esse negent. Quisquis enim negat peccatum se habere, mentitur, & veritas in ipso non est, 1. Joh. I, 8. Paulus de Christo dicit, quod sit *ἀρχερέτης, ὁσιος, ἀκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν* Hebr. VII, 26. Certum autem est, Paulum sub nomine *ἁμαρτωλῶν* in illo loco omnes homines complecti, & ne sanctissimos quidem homines excipere. Fatendum igitur erit Novatoribus, quod Paulus dum
solum

solum Christum ex numero τῶν ἀμαρτωλῶν eximit, quoslibet homines, quantumcunque sanctitatem sibi arrogent, τοῖς ἀμαρτωλοῖς annumerare religioni minime habeat. Non enim puto, quod dicere audent, se perinde ac Christum esse δὴ τῶν ἀμαρτωλῶν κεχοισμίνες.

§. XXIX. Equidem parum adest, quin Pietistæ aliqui eo usque vesaniâ procedant, ut ἀναμαρτησῶν sibi competere gloriantur. Nam Christophorus Sebachius in *der Lehre von der Erneuerung und Vollkommenheit* ad tantum perfectionis fastigium Christianos in hac vita proveli posse, statuit, ut nullis amplius infirmitatibus laborent. Negat ex petitione quinta sequi, quod in hac vita ab omnibus peccatis liberari non possimus. Negat ex verbis Jacobi, dicentis: *in multis labimur omnes*, Jac. III, 2. inferri posse, quod omnes, qui nobis in hac vita adherent, errores deponere non valeamus. Negat ex verbis Johannis I. Joh. I, 8. elici posse, quod mendax sit, qui se peccatum habere inficiatur, cum idem Johannes statim v. 9. addat, quod Deus nos ab omni injustitia emundet, hoc est, ut ipse interpretatur, virtutem largiatur ab omni peccato abstinendi. Verum Pelagiana ista portenta, quæ clarissimis Scripturæ dictis aperta fronte adversantur, auctori suo relinquamus.

§. XXX. Excipitur ulterius contra exemplum peccatricis, quod illa adhuc in pœnitentia agenda versata fuerit, necdum communionem cum Christo habuerit, sed nunc demum ad Christum venerit, alia vero sit fidelium conditio, qui in graviora peccata non lapsi tali pœnitentia opus non habent, nec primum ad Christum veniunt, sed communionis cum Christo jam pridem participes facti absolute a peccatis opus non habent. Verum cum remissio peccatorum locum non habeat, ubi pœnitentia non præcessit, necesse est, etiam peccatricem fidelem jam fuisse, cum Christus ejus peccata remissa pronunciauit. Fide enim Christum jam accesserat, antequam in do-

mo Simonis Pharifæi ejus pedibus appropinquaret. Cum ergo Christus mulieri huic peccatrici, quæ fidelis jam erat, & remissionem peccatorum jam obrinuerat, remissionem peccatorum iterato contulerit, nihil persona sua indignum faciunt fideles, cum jam a Deo justificati, & de justificatione sua certi a Ministro Dei privam absolutionem petunt.

§. XXXI. Ulterius regerunt Novatores mulierem peccatricem, etsi forte jam a Deo remissionem peccatorum impetrasset, cognitam tamen & certam hanc peccatorum suorum remissionem non habuisse, nec aliquem ejus sensum percepisse, sed potius adhuc sub iræ sensu & pœnarum metu constitutam conscientia dictante cogitasse, peccata sua majora esse quam quæ dimitti possent, aliam vero esse fidelium conditionem, qui de gratia Dei & peccatorum suorum remissione certi sunt. Unde vero Novatoribus constat, incognitum fuisse peccatrici, quod remissionem peccatorum a Deo impetrasset? Num Christus tam submisso locutus est, cum facie ad mulierem conversa dixit: ipsi multa peccata remissa sunt? an peccatrix tam surda fuit, ut verba Christi non audiret? an audiens verbis ejus nullam fidem adhibuit? Quis docuit Novatores, quod peccatrix, cum ad Christum in Simonis ædibus accessit, sensu iræ divinæ adeo percussa fuerit, ut triste desperabundi Caini carmen in corde suo caneret? Num ergo mulier tanto peccatorum suorum metu conterrita & consternata tam prope ad Christum accedere, & pedes ejus osculari & ungere ausura fuisset? Christus magnopere se ab ea dilectum pronunciat. Quomodo vero Christum diligere potuisset, si adhuc sub iræ divinæ sensu in peccatorum suorum timore versata ad desperationem inclinasset? *Non enim diligimus, nisi certo statuunt corda, quod donata sit nobis remissio peccatorum.* Apol. A. C. p. 81.

§. XXXII. Aliud argumentum Novatores inde deprimunt, quod Christus semel ad mulierem dixerit: remissa tibi sunt

sunt peccata tua, inde vero elici non possit, quod fideles *quar-*
taliter, ut loquantur, absolutionem a verbi præcone petere de-
beant, quasi fidelis non jam aliunde remissionem peccatorum
habeat. Sed unde Fanaticis constat, peccatricem semel tan-
tum absolutam fuisse, nec sapiens absolutionis verbum audivisse?
Non omnia quæ semel in Scripturâ leguntur, semel facta sunt.
Et quid obstat, quo minus fidelis beneficium absolutionis sa-
pius & petere & impetrare possit? De peccatrice Calvinus in
harmonia evangel. p. 155, scribit: *quæri potest, quorsum veni-*
am, quam adeptæ erat, & cuius reddita erat, certior, nunc deus
illi Christus promittat? Respondet autem, *mirum non esse, Chri-*
sti voce de integro absolvi, quæ jam ipsius gratiam gustaverat, imo
quæ persuasæ erat, unicum hoc sibi esse salutis asyllum, cum promissio hæc non supervacua fuerit, sed ad fidei confirmationem pluri-
imum valuerit. Idem de fidelium absolutione dicere possumus,
nempe non supervacuam esse, quam iteratis vicibus a Dei vi-
cario accipiunt absolutionem, etsi veniam jam ante à Deo ob-
tinerint, cum ad fidei confirmationem plurimum valeat, col-
lationem remissionis peccatorum crebro iterari.

§. XXXIII. Excipitur fidelibus remissionem peccatorum
a ministro quidem annunciari, at non conferri posse, sicut &
ipse Christus in præterito non in presenti ad mulierem dixit:
æφίσωρα, remissa sunt peccata tua. Verum Christi verba ita
comparata fuisse, ut omnes qui aderant, intelligerent, quod
mulieri isti remissionem peccatorum contulerit, ipsa docet
historia, ut supra jam notavimus. Nec dubium est etiam mi-
nistros Christi vere remissionem peccatorum pœnitentibus
conferre, sive a gravi peccatorum lapsu resurgentes, sive in fi-
de & gratia stantes confessionem privatam edant. Falsa enim
est Calvinianorum & Scholasticorum quorundam, nec non A-
nabaptistarum, Socinianorum & Arminianorum hypothesis,
remissionem peccatorum a Præconibus verbi tantum annun-

ciari hominibus, non conferri. Non solum remissionem a Deo factam annunciant Ministri & promulgant; sed etiam vera penitentibus remissionem peccatorum conferunt & impertiunt.

§. XXXIV. Equidem fatendum est, haud raro nostrates Theologos de absolutione loquentes annunciationis mentionem facere, veruntamen id non ita accipiendum est, quasi negarent in absolutione remissionem peccatorum conferri. Unde injuriam faciunt nostratibus Pontificiorum nonnulli, qui ecclesiis nostris impingunt, quasi absolutionem in nuda annunciatione consistere docerent, cum tamen annunciationem, quæ in absolutione fit, cum reali collatione remissionis peccatorum conjunctam agnoscamus, quam sententiam S. Scripturæ conformem esse nemini obscurum esse potest. Christus enim dicit ad Apostolos: *quorumcumque remiseritis peccata, his remissa sunt.* Joh. XX, 23. Quemadmodum igitur minister non solum regenerationem annunciat, sed etiam ipse *διανομιᾶς* regenerat; 1. Cor. IV, 15. Gal. IV, 19, quemadmodum exhibitionem Corporis & Sanguinis Christi non solum annunciat, sed etiam ipse porrigit tanquam dispensator mysteriorum Dei, 1. Cor. IV, 1. quemadmodum non solum salutem hominibus annunciat, sed etiam salvat; 1. Tim. IV, 16. ita etiam remissionem peccatorum non solum annunciat, sed etiam confert. *Remittit peccata*, ut Hulsemanni verbis utamur, extens. breviar. Theol. p. 123. *non solum annunciando, sed remissionem per modum cause ministerialis ad hoc ordinate etiam applicando penitentibus, quomodo baptizat, convertit, salvat auditores.* Oeconomus non solum annunciat domesticis suis quod cibum accepturi sint, aut acceperint, sed actu cibum illis exhibet. Pari ratione dispensatores mysteriorum Dei, qui sunt *οἱ εὐαγγελιστῆς*, 1. Cor. III, 9, non solum remissionem peccatorum annunciant, sed actu, jussu & loco Domini dispensant. Christus qui potestatem habuit remit-

tendi peccata hominibus in terra, Matth. IX, 6. etiam discipulis suis eorumque successoribus delegatam potestatem dedit remissionem peccatorum hominibus conferendi, Matth. XVIII, 18. Paulus certe non dicit: Christus remittit, & ego hoc annuncio, sed: *si cui aliquid remitto, hoc Christi vice remitto.*

§. XXXV. Objiciunt Novatores, fideles jam a Deo absolutos esse, ideoque remissionem peccatorum à Ministro saltem fidelibus conferri non posse, qui remissionem jam habent, nec aliud quicquam a Ministro, si illum adeant, fideles impetrare posse, quam annunciationem remissionis peccatorum. Sed respondemus, hominem poenitentem, qui se per fidem ad privatam confessionem præparat, statim quidem a Deo remissionem peccatorum accipere, sed inde non sequi, quod Deus ipsi non etiam postea per vocem Ministri, cui peccata confitetur, peccata remittat, aut remissionem peccatorum conferat. Utrumque Deus facit, remittit etiam ipsi peccata, cum poenitentia & fide instructus ad suum Confessionarium accedit. Illa remissio fit in cœlo, hæc vero etiam in terra, illa fit a Deo immediate, hæc mediate, per illam peccata remittuntur, per hanc remissio peccatorum jam accepta iteratur, confirmatur, & simul aliis quoque innotescit, qua de re Carpzovius Senior in unverfälschten Lutherschen Lösse-Schlüssel contra Müllmannum p. 129. videri poterit.

§. XXXVI. Fanaticus quidam in tractatu germanico unius plagula de potestate clavium & privata confessione & absolutione clavem solventem ad eos tantum pertinere asserit, qui ligati sunt. Cum ergo fideles, qui in gratiæ statu versantur, non ligati sint, eos etiam a Ministro non solvi posse infert. Quod autem clavis solvens in ligatis tantum locum habeat, exemplo mulieris peccatricis & paralytici Matth. IX, 2. probare nititur. Verum unde probari poterit, paralyticum gravibus peccatis morbum contraxisse? Saltem probari non potest, quod illo

tempore cum per bajulos in lecto ad Christi pedes depositus fuit, adhuc propter peccata mortalia ligatus fuerit. Probabile enim est, quod fidem jam habuerit, cum bajulis se portandum permetteret, & antequam in Christi conspectum veniret, Si autem fidem habuit, antequam in Christi conspectum veniret, etiam remissionem peccatorum habuit, antequam Christus ad ipsum diceret: *confide fili, remissa tibi sunt peccata tua.* Quamprimum enim homo poenitens vera fide Christum amplectitur, de remissione peccatorum suorum certus esse potest. Solvit ergo Christus eum, qui non amplius ligatus, sed solutus erat. Quantum autem ad mulierem peccatricem attinet, eam gravibus olim sceleribus contaminatam fuisse non inficiamur. Attamen non ligata sed soluta erat, cum Christus ipsi diceret: *remissa tibi sunt peccata tua.* Cujus assertionis testem ipsum Christum omni exceptione majorem habemus, qui jam antea de muliere illa dixerat: *remissa ipsi sunt peccata multa.* Discimus igitur potius ex mulieris peccatricis exemplo, illis etiam per clavem solventem remissionem peccatorum conferri posse, qui per clavem ligantem constricti non sunt.

§. XXXVII. Varia denique e Luthero testimonia Novatores pro sententia sua allegare solent. Probaturi enim aliam rationem esse mulieris peccatricis, aliam fidelium, adducunt verba Lutheri, qui in explicatione orationis dominicæ, postquam duplicem remissionem peccatorum esse observaverat, exemplo peccatricis, quam ex vulgari opinione Marianam Magdalenam appellat, distinctionem illam illustrat, his inter alia verbis utens: alle beyde zeigt Christus in Maria Magdalena. Die erste / da er ihr den Rücken zuehret / und doch zu Simon sprach: ihr sind viel Sünde vergeben / da hatte sie noch nicht Friede. Die andere/ da er sich zu ihr wand / und sprach: du sind verlassen deine Sünde / gehe hin im Friede/ da ward sie zu Frieden. Tom. I. Altenb. p. 95. Ex hoc Lutheri loco probare solent ad-

verſa.

versarii, non sequi: Peccatrix, cui peccata jam remissa fuerant, accepit absolutionem, ergo & fideles absolutionis privatae capaces sunt. Rationem differentiae in eo quarunt, quod peccatrix, antequam Christus eam absolveret, pacem nondum haberet, alia autem sit illorum fidelium ratio, qui pacem jam habent, ideoque tali absolutione non indigent. Verum Lutheri mens non est, quod peccatrix illo tempore, cum Christus in tertia persona & quasi tergo obverso de ipsa ad Pharisaeum dixit: remissa sunt illi peccata multa, nullam plane pacem habuerit, & tunc demum pacem acceperit, cum Christus eam his verbis compellavit: remissa tibi sunt peccata tua, sed hoc tantum indicare voluit, quod pacem internam magis senserit, cum Christus altera vice ipsam de remissione peccatorum certiores fecit. Caterum neminem fidelium tam sanctorum esse, ut remissione peccatorum non indigeat, Lutherus eodem loco p. 94. satis clare indicat, cum ait: was wollen die grossen Heiligen bitten zu unsern Zeiten / die da sich gang from schäzen / sonderlich / wenn sie gebeichtet / absolvirt und gnug gethan haben / und nu also leben / daß sie nicht bitten für ihre Sünde (wie die alten rechten Heiligen / von denen David sagt / für seine Sünde Ps. XXXII, 7.) sondern nur grosse Verdienste sammeln / und ein köstliches Pallast im Himmel gar nahe bey S. Peter bauen mit viel guten Wercken? Doch helff uns GOTT / wollens versuchen / ob wir sie könnten zu Sündern machen / und unter unsere arme sündliche Sippschaft zehlen / daß sie mit uns lernen diß Gebet / nicht allein für der Beicht und Busse / sondern auch nach dem grossen Ablass von Pein und Schuld / beten / und nach aller Schuld Vergebung mit uns sagen: Herr verlass uns unser Schuld. Norent hoc sanctuli nostri, nec se sanctiores esse cenleant, quam quibus remissio peccatorum denuo conferri possit. Si autem iterata absolutio tan. o iplis odio est, exeant etiam

etiam templo, quoties publica absolutio renunciatur, & quin-
tam petitionem ex oratione Dominica omittant. Aut si eam
omittere religioni habent, fateantur, se quoque quotidie di-
missione debitorum spiritualium opus habere, nec putent san-
ctitati fidelium injuriam fieri, si per Ministrum a peccatis ab-
solvantur. Si enim pax spiritualis, qua fideles gaudent, non
impedit, quo minus immediatam peccatorum remissionem
quotidie petant, cur eos pudeat mediatam remissionem pec-
catorum a Ministro flagitare?

§. XXXVIII. Produci etiam solent a Novatoribus verba
Lutheri ex parte extrema concionum post reditum ex Pathmo
habitarum Tom. 2. Alrenburg, p. 115. ubi ait: wer aber einen festen
starcken Glauben hat zu GOTT / und ist gewis / seine Sünde
sind ihm vergeben / der mag diese Weicht wol lassen anstehen / und
alleine GOTT beichten. Verum ex his quoque verbis non
sequitur, quod firmioribus in fide, qui de justificatione sua cer-
ti sunt, remissio peccatorum conferri non possit, & quanquam
immediatam remissionem magis necessariam existimet Luth-
rus, quam mediatam, neminem tamen a privata confessione
his verbis arcere voluit. Attendantur modo verba immediate
sequentia: aber wie viel sind ihr / die solchen festen starcken Glaus-
ben und Zuversicht zu GOTT haben? Es sehe ein ieglicher hie
auf sich selbst / daß er sich nicht verführe. Videant igitur Novatores,
ne cum Pharisæis falsa persuasione semet ipsos seducant. Certe
Lutherus confessionem privatam contemptui minime haben-
dam suo ipsius exemplo in eadem concione docuit. Postquam
enim confessionem Pontificiorum his verbis improbaverat: die-
se Weichte hat der Pabst gestreng geboten / und einen Nothfall draus
gemacht / daß es zu erbarmen ist. Dis nöthigen und zwingen hab ich
verworfen und hart angegriffen / da ich von der Weicht geprediget
und geschrieben habe. Und eben darum will ich nicht beichten /
daß es der Pabst gebothen hat / und haben will / denn er soll mir die
Weicht

Beicht frey lassen / und keinen Zwang noch Gebot draus machen /
 des er keine Macht noch Gewalt hat zu thun / Itarim subicit: aber
 dennoch will ich mir die heimliche Beichte niemand lassen nehmen /
 und wolte sie nicht umb der ganzen Welt Schas geben / denn ich
 weiß / was Stärck und Trost sie mir geben hat. Es weiß niemand
 was die heimliche Beicht vermag denn der mit dem Teuffel off
 sechten und kämpffen muß / ich wäre längst von dem Teuffel über-
 wunden und erwürget worden / wenn mich diese Beicht nicht erhal-
 ten hätte. Et paulo post: wir müssen auch viel Absolution haben /
 damit wir unser blödes Gewissen / und verzagtes Herz gegen dem
 Teuffel / und für GOTT stärken und trösten mögen / darum sol
 man die heimliche Beicht nicht verbieten / noch jemand davon hal-
 ten. Et iterum p. 116: also sehet ihr / daß die heimliche Beicht nicht
 zu verachten ist / sondern ein trefflich Ding sey / der ich meinest hal-
 ben nicht gerathen wolt umb die ganze Welt.

§. XXXIX. Conquiri denique solent illa Lutheri loca, in
 quibus permittit, ut aliquis sine confessione ad S. Coenam acce-
 dat. Verum non valet consequentia: licet nonnunquam sine
 confessione ad S. Coenam accedere, E. fidei, qui de sua justifica-
 tione certus est, remissio peccatorum a Ministro conferrri non
 potest. Præterea loca illa Lutheri non unius sunt omnia gene-
 ris. Interdum enim illis licentiam sine confessione sacra eu-
 charistica adeundi indulget, quibus sine justa causa absolutio
 denegatur, ut. Tom. I. Altenb. p. 614. cum ait: wil er nicht ab-
 solviren / so laß ers / und gebe er Rechen schaft am Jüngsten Tage
 seines versagten Ambs / und beraubten Sacramentes / dem er es
 schuldig gewesen / und soll sich dasselbe Beicht und nicht mehr umb
 die Absolution bekümmern / und auf solche gethane Beicht und
 gesuchte Absolution frey zum Sacrament gehen / er ist für GOTT
 gewißlich absolvirt / und muß den Raub seiner Absolution gedul-
 dig und frölich leiden / wie er leiden mußte einen leiblichen Raub.
 Interdum non tam de ipsa confessione simpliciter, quam de cer-

to confessionis modo agit, ut Tom. VI. Altenb. p. 116. ubi dicit: neben dieser freyheit behalten wir die Weise / daß ein Weichs- kind erzähle etliche Sünde / die ihn am meisten drücken / und das thun wir nicht umb der verständigen willen / denn unsern Pfarrherr / Caplan / M. Philips / und solche Leute / die wohl wissen / was Sünde ist / von denen fordern wir der keines. Aber weil die liebe Jugend / täglich daher wächst / und der gemeine Mann wenig ver- stehet / umb derselben willen halten wir solche Weise / auf daß sie zu Christlicher Zucht und Verstand erzogen werden. Nonnunquam de eo agit, quod contemptores confessionis non cogi debeant, sed suo ipsorum periculo relinqui. Nam in eodem, quem proxime allegavimus, loco scribit: zwar wir zwingen niemand zur Beicht / wie das alle unser Schrifft bezeugen / wer sie nicht haben will / der laß sie fahren / gleich wie wir nichts darnach fragen / wer unsern Catechisimum und Lehre nicht haben will. Nie hält niemand den andern / denn wir (Gott Lob) reichlich gelehrt sind / daß Christus unser Herr keinen stolzen eigensinnigen Kopff / in seinem Reich leiden wil / warumb solten wir denn solche hoffärtige Gei- ster mit Gewalt in sein Reich zwingen? laß sie nur fahren / wie die Spren / so der Wind verweht / ihr Feuer wird sie wohl finden. Similia profert Tom. VIII. Altenburg. p. 973. dazu darff dich nun niemand zwingen mit Geboten / sondern so sagen wir / wer ein Christ ist / oder gerne seyn wolte / der hat hie einen treuen Rath / daß er hingehe und den köstlichen Schatz hole / bistu kein Christ / oder begehrest solches Trosts nicht / so lassen wir dich ein andern zwin- gen. Et iterum: wer nun sein Elend und Noth fühlet / wird wohl solch Verlangen darnach kriegen / daß er mit Freuden hinzulauffe / welche es aber nicht achten / noch von ihnen selbst kommen / die lassen wir auch fahren. Das sollen sie aber wissen / daß wir sie nicht für Christen halten / & iterum: bistu nun ein Christ / so darffstu weder meines Zwangs noch Pabsts Gebot nichts überall / sondern wirst dich wohl selbst zwingen / und mich darumb bitten / daß du solches mögest

mögest theilhaftig werden. Wiltu es aber verachten / und so stolz ungebeichtet hingehen / so schliessen wir das Urtheil / daß du kein Christ bist / und auch des Sacraments nicht solt genießen. Denn du verachtest / daß kein Christ verachten soll / und machest damit / daß du keine Vergebung der Sünde haben kannst. Und ist ein gewiß Zeichen / daß du auch das Evangelium verachtest.

S. XL. Lutherum ipsum nonnunquam sine confessione ad eucharistiam accessisse propria ipsius verba dubitare non sinunt. Dicit enim Tom. 7. Altenb. p. 10. und ich D. Martinus selbst etliche mal ungebeichtet hinzugebe / daß ich mir nicht selbst eine nöthige Gewohnheit mache im Gewissen / ubi etiam verbi Ministris, nec non aliis, qui semetipsos bene probare possunt, liberum reliquit, ut sine confessione ad sacram missam veniant. Interim tamen de se statim addit: doch wiederumb der Beichte brauche und nicht entbehren wil / & generatim hanc ibidem regulam præscribit: es soll niemand zum Sacrament gelassen werden / er sey denn zuvor bey dem Pfarrherrn gewesen; sicut & in Augustana Confessione artic. 4. abus. dicitur: *non solet porrigi corpus Domini, nisi antea exploratis & absolutis*; in apologia Aug. Confess. p. 250. *porrigitur sacramentum his, qui uti volunt, postquam sunt explorati & absoluti*. Quanti autem de cætero Lutherus confessionem & absolutionem privatam habuerit, vel hæc ejus verba testantur Tom. VI. Altenb. p. 117: wenn tausend und aber tausend Welt mein wären / so wolt ich alles lieber verlihren / als ich wolt dieser Beicht das geringste Stücklein eines aus der Kirchen kommen lassen. Et paulo ante: nun wir sie wieder angerichtet haben / wollen sie abermal / der Teuffel und seine Apostel / wiederumb gar nieder schlagen. Aber mir nicht / wer sie für sich nicht wil haben / der laß sie gehen / doch sol er sie darumb uns und andern frommen (die ihr verdrüßiget / und ihren Nutzen verstein) nicht nehmen noch vernichten. Et paulo post: siehet ers aber und hörets / und verdamt also wissentlich die Beicht in diesem Stücke /

Stücke / so ist er ein lauter Teuffel und kein Mensch / & postea: und dis Stück ist nicht allein der Jugend und dem Pöbel / sondern jedermann nus und noth / und solls keiner verachten / er sey wie wie gelebt und heilig er wolle / denn wer ist so gar hoch kommen / daß er Gottes Wort nicht bedürffe / oder verachten möge? Und umb dieses Stücks willen brauch ich der Beicht am allermeisten / und will und kan ihr nicht entbehren / denn sie mir oft und noch täglich grossen Trost giebt / wenn ich betrübt und bekümmert bin.

§. XLI. Etsi vero absolutio privata ante S. Coenæ usum simpliciter necessaria non sit, ideoque ecclesiæ nonnullæ evangelicæ ea non utantur, & qui in ecclesiis illis agunt, sine læsione conscientiæ ea abstinere possint, alia tamen ratio est, si quis in illis ecclesiis degat, in quibus absolutionis privatæ usus ante S. Coenam introductus est. Ubi enim usitatus est hic ritus, non est omittendus, non tantum, quia præclarum usum habet, sed etiam quia non convellendus est ordo ecclesiæ, nec committendum, ut quilibet, quod sibi rectum videtur, faciat. Id enim sine aliorum scandalo non fieret, ut Balduinus in Casibus conscientiæ graviter monuit, p. 346. qui etiam pag. 347. addit, quod etsi peritiores hoc in genere libertate sua uti possint, tamen propter scandalum, quod inde facile nasci posset, jure suo uti non debeant. Imprimis vero hæc libertas non permit-tenda hodiernis fanaticis, qui singularitatis studio sine confessione privata ad eucharistiam admitti cupiunt, falsoque sibi persuadent, nullam amplius peccatorum remissionem conferri sibi posse; quæ persuasio quam falsa sit, abunde demonstratum arbitramur.

§. XLII. Qui vere pii sunt, quamvis peccata sibi a Deo remissa credant, tantum tamen abest, ut a privata absolutione abhorreant, ut eam potius cum gaudio suscipiant. Optime Lutherus Tom. II. Altenburg. scribit; *Wie wol ich nicht dringe / so rathe ich doch darzu / daß du mit Lust beichstest / ehe du zum Sa-*

crament gebest / oder ienicht sie verachtest. Denn wiewol in den Worten der Messe / als im Hauptstück / die Absolution stehet / dennoch solt du darumb die andere Absolution nicht verachten / Gott hat sein Absolution reichlich und viel uns gegeben / der keine umb der andern wissen zu verachten ist. Als im Vater unser hat er die Absolution gesetzt / das uns unser Sünde sollen vergeben seyn / wenn wir unsern Nächsten vergeben / die soltu nicht verachten / noch das Vater unser darumb lassen ligen / ob wol in der Mess auch ein Absolution stehet &c. & in articulis Smalcaldicis part. 3. artic. 4. p. 329. asserit, quod DEUS superabundanter dives & liberalis sit gratia & bonitate sua, & non uno modo nobis contra peccatum consulat & auxilietur. Et si igitur fidelis quotidie remissionem peccatorum impetret, privatam tamen absolutionem non contemnit, qua audita publicam, qua ex suggestu fieri solet, absolutionem ad se non pertinere minime iudicat, sed illam quoque lætus apprehendit, & tum etiam in sacra Coena remissionem peccatorum denuo accipit, & pro magno beneficio agnoscit, fidem suam tot salutaribus gratia re-
mediis a DEO confirmari, cui pro superabundante illa gratia sit gloria in omnes æternitates.

F I N I S.

Præter alia, quæ irrepsere, sphalmata, sequentia corrigere non dedignabitur Ben. Lector: §. 12. lin. 20. pro παρομιλα lege παρανομια §. 27. pro περιδοτας lin. 7. lege περιδοτες.

AD CLARISSIMUM & PEREXIMIUM

DN. M. RESPONENTEM,

Disputationis hujus Autorem doctissimum, Theologiae Cultorem strenuum, Fautorem & Amicum
aestimatifissimum,

DE Cardinali Bellarmino in ejus vita refert Jacobus Fuligattus lib. 7. c. 2. quod paulo ante mortem bis intra semet ipsum inquisiverit, & ne minimas quidem labeculas invenerit, in quas absolutio sacerdotalis pronunciaripotest, ideoque in hac culpae penuria necesse fuerit, res quasdam generales, quas sacramento jam aboleverat, iterum sententiae subijcere. Similes Bellarmino Novatores quidam in eo sunt, quod nullas in se peccatorum labeculas agnoscant, at in eo dissimiles, quod confessionem & absolutionem

nem privatam aspernentur, non aliam, ut videtur, confessionem sibi congruere iudicantes, quam qualem B. Virgo Maria ex Alberti Magni, Vivaldi, Dionysii Carthusiani aliorumque Pontificiorum sententia coram proprio suo Confessario Johanne Evangelista, aut si illum absentem esse contingeret, coram Jacobo, Hierosolymæ Episcopo, edidisse perhibetur, cum non peccata sua sed DEI beneficia tantum recensuit, vel, quod Sylvestro placet, sub conditione, si forte in uno vel altero opere negligentior fuerit, culpæ aliquid agnovit. Contra istos Sanctulos Novatores imprimis directa est, SCHULZI CLARRISSEME, hæc theologica, quam publico nunc examini subjicis, disputatio. Quam, dum mihi exhibes, non possum non de egregiis studiorum profectibus Tibi gratulari, quos & nuper Præses in cathedra Philosophica cum laude demonstrasti, & nunc iterum insigni specimine theologico omnibus dissertationem hanc legentibus approbas. Macæ virtute tua, macæ indefessa, quam in studiis diligenter excolendis exerces diligentia, tanto magis commendanda, quod veram nec fucatam pietatem ac morum integritatem conjunctam habeat. Sic spes & vota Pa-

ren-

rēntis Tui Maxime Réverendi, Fratris mei in
Christo Honoratissimi adimple, nec dubito,
quin cum magno ejus gaudio & orthodoxæ ec-
clesiæ commodo exoptatum studiorum egregie
actorum portum propediem sis ingressurus;
quod in Divini Numinis Gloriam animatus Tibi
apprecor.

Script. Lips. d. 25. Aug.

A. C. 1793.

PRÆSES.

753962

ULB Halle 3
001 854 02X

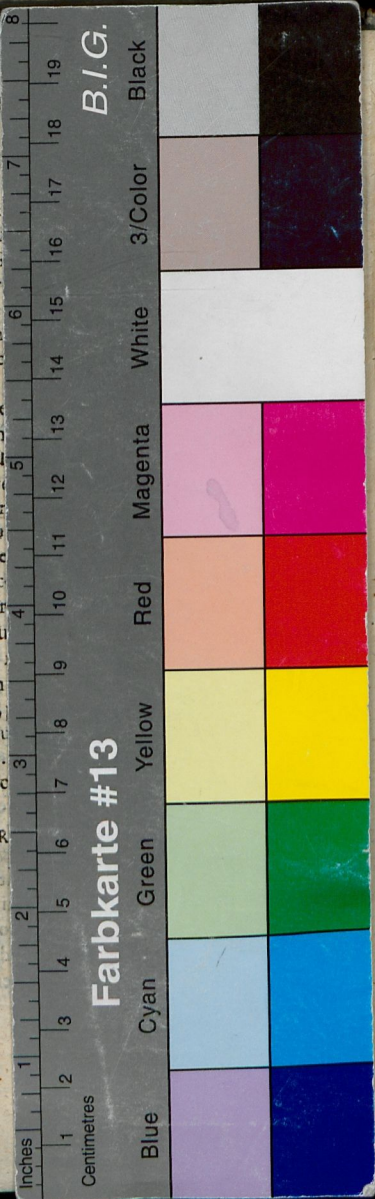
sb.

h

VD 12

25. 26

DISPUTATIO THEOLOGICA
AD LOCUM
Luc. VII, 47. 48.

De
ITERATA
ABSOLUTIONE
PECCATRICES, CUI
PECCATA JAM REMISSA
FUERANT,

SUB PRÆSIDIO
DN. THOMÆ ITTIGII,
SS. Theol. Doct. ejusdemque P.P. Facultatis suæ h. t. Decani,
Præfatus Misnenfis Canonici, Consistorii Assessoris, ad D. Nicolai
Pastoris & Dioceseos Lipf. Superintendentis,
Domini Præceptoris atque Patroni sui omni
observantiæ cultu æternum suspiciendi

Ad d. 28. Aug. A. C. 1793.

IN AUDITORIO THEOLOGICO
Horis Confvetis
Publico examini subicit

RESPONDENS
M. JOH. GEORG. Schulte/
Waldenburgo - Misn.

LIPSIÆ,

Typis Joh. Christoph. Brandenburgeri.

